

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 27. siječnja 2010.

Franjo Asiški, div svetosti

Draga braćo i sestre!

U nedavnoj katehezi prikazao sam providonosnu ulogu koju su Red manje braće i Red propovjednika, koje su osnovali sveti Franjo Asiški odnosno sveti Dominik iz Guzman, imali u obnovi Crkve svoga vremena. Danas bih vam htio predstaviti Franju, istinskog "diva" svetosti, koji i dalje privlači veoma mnoge osobe svih dobi i svih vjeroispovijesti.

"Jedno se sunce rodilo svijetu". Tim riječima, u Boanstvenoj komediji (Raj, 11. pjevanje), najveći talijanski pjesnik Dante Alighieri aludira na rođenje Franje, koje se zbilo krajem 1181. ili početkom 1182., u Asizu. Kako je pripadao bogatoj obitelji – otac mu je bio trgovac tkaninom –, Franjo je u mladosti ivio razuzdano, gajeći, poput mnogih vršnjaka svoga doba, u srcu viteške ideale. S dvadeset godina sudjelovao je u jednom vojnom pohodu u kojem je pao u zarobljeništvo. Obolio je te je pušten na slobodu. Nakon povratka u Asiz, započeo je u njemu polagani proces duhovnog obraćenja, koji ga je potaknuo da malo po malo napusti svjetovni način ivljenja, kojim je do tada ivio. Iz toga razdoblja njegova ivota potječu slavni događaji o susretu s gubavcem, kojem je Franjo, sišavši s konja, dao poljubac mira, i poruka Raspetoga u crkvi svetoga Damjana. Tri put mu se raspeti Krist s kria obratio riječima: "Idi, Franjo, i popravi moju kuću koja se ruši." Te jednostavne Gospodinove riječi koje je Franjo začuo u crkvi Svetog Damjana kriju u sebi duboki simbolizam. Neposredno, sveti je Franjo pozvan popraviti tu crkvicu, ali ruševno stanje u kojem se nalazilo to zdanje simbol je dramatične i uznemirujuće situacije u kojoj se nalazila Crkva u tome

vremenu, s površnom vjerom koja ne formira i ne preobraava ivot, sa slabo gorljivim klerom, s ohlađivanjem ljubavi; riječju, Crkva je bila uništena iznutra što je za sobom povlačilo i razbijanje jedinstva, s nastankom krivovjernih pokreta. Ipak, u toj Crkvi u rasulu u središtu stoji Raspeti i govori: poziva na obnovu, poziva Franju da svojim rukama popravi crkvicu Svetoga Damjana, simbol dubljeg poziva na obnovu same Kristove Crkve, svojom radikalnom vjerom i svojom oduševljenom ljubavlju prema Kristu. Taj događaj, koji se vjerojatno zbilo 1205. godine, podsjeća na jedan drugi sličan događaj koji se zbilo 1207.: riječ je o snu pape Inocenta III. Ovaj je vidio u snu kako se bazilika Svetog Ivana u Lateranu, crkva majka svih crkava, ruši i jednog malo i beznačajnog redovnika kako svojim plećima podupire crkvu da se ne sruši. Zanimljivo je primijetiti, s jedne strane, da nije papa taj koji pomaže da se crkva ne sruši, već jedan mali i beznačajni redovnik, kojeg papa prepoznaje u Franji koji mu je došao u posjet. Inocent III. bio je moćni papa, velike teološke naobrazbe, kao i velike političke moći, ipak nije on taj koji obnavlja Crkvu, već mali i beznačajni redovnik: sveti Franjo, pozvan od Boga. S druge strane, međutim, vano je primijetiti da sveti Franjo ne obnavlja Crkvu bez ili protiv pape, već samo u zajedništvu s njim. Dvije stvarnosti idu jedna s drugom ukorak: Petrov nasljednik, biskupi, Crkva utemeljena na apostolskom nasljeđu i nova karizma koju Duh Sveti stvara u tome trenutku za obnovu Crkve. Zajedno raste prava obnova.

Vratimo se ivotu svetog Franje. Budući da ga je otac Bernardone korio zbog prevelike velikodušnosti prema siromašnima, Franjo je, pred asiškim biskupom, simboličnom gestom skinuo sa sebe svu odjeću, eleći se tako odreći očeve baštine: kao u trenutku stvaranja, Franjo nema ništa, već samo ivot koji mu je dao Bog, u čije se ruke predaje. Kasnije je ivio kao eremit, sve dok se, 1208. godine, nije dogodio drugi temeljni događaj na putu njegova obraćenja. Slušajući ulomak iz Matejeva Evanđelja – Isusov govor apostolima poslanima u misiju –, Franjo se osjetio pozvanim ivjeti u siromaštvu i posvetiti se propovijedanju. Pridružili su mu se i neki drugovi, te se 1209. uputio u Rim, kako bi papi Inocentu III. podastrio projekt nove obnove kršćanskog ivota. Veliki ga je papa srdačno primio, shvativši da je pokret koji je pokrenuo Franjo od Boga. Asiški je siromašak shvatio da svaka karizma dana od Duha Svetoga treba biti stavljena u slubu Mističnoga Tijela, koje je Crkva; stoga je uvijek djelovao u punom zajedništvu s crkvenom vlašću. U ivotu svetaca ne postoji kontrast između proročke karizme i karizme vlasti i, ako bi do kakve napetosti i došlo, oni znaju strpljivo čekati vremena Duha Svetoga.

Neki su povjesničari iz osamnaestog stoljeća kao i u prošlom stoljeću pokušali kreirati iza Franje o kojem govori tradicija, jednoga takozvanog povijesnog Franju, kao što se pokušava iza Isusa iz evanđelja stvoriti jednog takozvanog povijesnog Isusa. Taj povijesni Franjo ne bi bio čovjek Crkve, već čovjek izravno povezan samo s Kristom, čovjek koji je htio stvoriti pokret Bojeg naroda, bez kanonskih formi i bez hijerarhije. Istina je pak da je sveti Franjo imao stvarno veoma neposredan odnos s Isusom i s Bojom riječju, koju je htio nasljedovati sine glossa, takvu kakva jest, u svoj njezinoj radikalnosti i istinitosti. Istina je također da isprva nije kanio osnovati red s neophodnim kanonskim oblicima, već je, jednostavno, s Bojom riječju i Gospodinovom prisutnošću, htio obnoviti Boji narod, sabirući ga ponovno na slušanje riječi i poslušnost riječi po uzoru na Krista.

Osim toga, znao je da Krist nije nikada "moj", već je uvijek "naš", da Krista ne mogu imati "ja" i da ne mogu obnoviti "sebe" protiv Crkve, njezine volje i njezina učenja, već da se samo u zajedništvu Crkve izgrađene na apostolskom nasljeđu obnavlja također poslušnost Bojoj riječi.

Istina je također da nije namjeravao osnovati novi red, već samo obnoviti Boji narod za Gospodina koji dolazi. Ali je s bolom i tugom shvatio da sve mora imati svoj red, da je također crkveno pravo nuno da bi se obnovi dalo oblik i tako je stvarno na cjelovit način, svim srcem, ušao u crkveno zajedništvo, s papom i s biskupima. Bio je uvijek svjestan toga da je središte Crkve euharistija, gdje Kristovo Tijelo i njegova Krv postaju prisutni. Po svećeništvu, euharistija je Crkva. Tamo gdje su prisutni i svećeništvo i Krist i crkveno zajedništvo, jedino tamo prebiva također Boja riječ. Pravi je povijesni Franjo – Franjo Crkve i upravo na taj način govori također nevjernicima, vjernicima drugih vjeroispovijesti i religija.

Franjo i njegova, sve brojnija braća, nastanili su se u Porcijunkuli, odnosno crkvi Svete Marije Anđeoske, svetome mjestu u pravom smislu riječi franjevačke duhovnosti. I Klara, djevojka iz Asiza iz plemićke obitelji, stupila je u Franjinu školu. Nastao je tako Drugi franjevački red, red klarisa, drugo iskustvo koje će donijeti velike plodove svetosti u Crkvi.

I nasljednik Inocenta III., papa Honorije III., svojom bulom Cum dilecti iz 1218. podupro je jedinstveni razvoj prve manje braće, koja su otvarala svoje misije u raznim zemljama Europe, pa čak i u Maroku. Franjo je 1219. godine dobio dopuštenje razgovarati, u Egiptu, s muslimanskim sultanom Melek-el-Kamelom, kako bi i ondje propovijedao Isusovo evanđelje. elim istaknuti tu epizodu iz ivota svetoga Franje, koja je veoma aktualna. U dobu u kojem je vladao sukob između kršćanstva i islama, Franjo, oboruan samo svojom vjerom i osobnom blagošću, uspješno je kročio putovima dijaloga. Kronike nam govore o dobrohotnom i srdačnom prijemu na kojeg je naišao kod muslimanskog sultana. Model je to na kojem bi se i danas trebali nadahnjivati odnosi između kršćana i muslimana: promicati dijalog u istini, u međusobnom poštivanju i uzajamnom razumijevanju (usp. Nostra aetate, 3). Čini se kako je Franjo 1220. posjetio i Svetu zemlju, bacivši tako sjeme, koje će donijeti mnogo ploda: njegovi će duhovni sinovi učiniti od mjesta u kojima je ivio Isus povlašteno polje svoga poslanja. Sa zahvalnošću mislim danas na velike zasluge Franjevačke kustodije u Svetoj zemlji.

Po povratku u Italiju, Franjo je predao upravljanje Reda svojem zamjeniku, fra Pietru Cattaniju, dok je papa Red, kojem je pristupao sve veći broj sljedbenika, povjerio zaštiti kardinal Ugolina, budućeg Vrhovnog svećenika Grgura IX. Sam utemeljitelj, sav posvećen propovijedanju koje je vršio s velikim uspjehom, sastavio je Pravilo, koje će kasnije odobriti papa.

U samotištu La Verna 1224. godine Franjo jer ima viđenje Raspetog u obliku serafina i iz susreta s Raspetim dobio je stigme; postaje tako jedno s raspetim Kristom: to je, dakle, dar koji izraava njegovo duboko poistovjećivanje s Kristom.

Franjina smrt – njegov transitus – zbio se 3. listopada navečer 1226. godine, u Porcijunkuli. Nakon što je blagoslovio svoje duhovne sinove, umire, prostrt na goloj zemlji. Dvije godine kasnije papa Grgur IX. uvrstio ga je među svece. Nedugo zatim u Asizu je njemu u čast podignuta velika bazilika, koja je dan-danas odredište mnoštva hodočasnika, koji ondje mogu častiti grob sveca i diviti se Giottovim freskama, slikara koji je na veličanstven način prikazao Franjin ivot.

Spomenuo sam da Franjo predstavlja alter Christus, bio je doista iva slika Krista. Zvali su ga također "Isusovim bratom". I doista, njegov je ideal bio slijedeći: biti poput Isusa; razmatrati Krista iz evanđelja, snano ga ljubiti, oponašati njegove kreposti. Na osobit način, on je htio dati temeljnu vrijednost unutarnjem i izvanjskom siromaštvu, učeći tome siromaštvu također svoje duhovne sinove. Prvo blaenstvo iz Govora na gori – Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko! (Mt 5,3) – našlo je svijetlo ostvarenje u ivotu i riječima svetoga Franje. Doista, dragi prijatelji, sveci su najvršniji tumači Biblije; oni, utjelovljujući u svome ivotu Boju riječ, čine je privlačnijom no ikad, tako da nam ona stvarno govori. Franjino svjedočanstvo, koji je ljubio siromaštvo kako bi predano i potpuno slobodno nasljedovao Krista, nastavlja biti i za nas poziv njegovati nutarnje siromaštvo kako bi rasli u pouzdanju u Boga, ujedinjujući u sebi ivot u umjerenosti i nenavezanost na materijalna dobra.

Kod Franje se ljubav prema Kristu izrazila na osobit način u klanjanju Presvetom euharistijskom sakramentu. U Fonti francescane mogu se pročitati dirljivi izrazi, poput ovoga: "Sav ljudski rod strepi, sav svemir drhti i nebo kliče kada je na oltaru, u svećenikovim rukama, Krist, Sin Boga ivoga. O neizmjerne li naklonosti! O ponizne li uzvišenosti: sam Gospodar svemira, Bog i Boji Sin, tako se ponizio da se skrio za naše spasenje pod neznatnim prilikama kruha" (Francesco di Assisi, Scritti, Editrici Francescane, Padova 2002., 401).

U ovoj Svećeničkoj godini, sviđa mi se također podsjetiti na preporuku koju je Franjo uputio svećenicima: "Kada budu htjeli slaviti misu čista srca neka s dubokim poštovanjem vrše pravu rtvu presvetoga Tijela i Krvi Gospodina našega Isusa Krista" (Francesco di Assisi, Scritti, 399). Franjo je uvijek pokazivao veliko poštovanje prema svećenicima te je preporučivao da ih se uvijek poštuje, pa i onda kada su osobno toga malo dostojni. Kao razlog toga dubokog poštivanja navodio je činjenicu da su oni primili dar posvećivanja euharistije. Draga braćo u svećeništvu, ne zaboravimo nikada ovu pouku: svetost euharistije trai od nas da budemo čisti, da ivimo dosljedno otajstvu koje slavimo.

Iz ljubavi prema Kristu rađa se ljubav prema osobama i prema svim Bojim stvorenjima. Evo jedne druge karakteristične crte Franjine duhovnosti: osjećaj sveopćeg bratstva i ljubavi prema svemu stvorenom, koji mu je nadahnuo slavnu Pjesmu stvorenja. To je veoma aktualna poruka. Kao što sam podsjetio u svojoj nedavnoj enciklici Caritas in veritate, odriv je samo onaj razvoj koji poštuje stvoreni svijet i koji ne šteti okolišu, a u ovogodišnjoj poruci za Svjetski dan mira istaknuo sam kako je i izgrađivanje trajnoga mira vezano uz poštivanje okoliša. Franjo nas podsjeća da se u stvaranju očituje Stvoriteljeva mudrost i dobrohotnost. On prirodu shvaća upravo kao jezik u kojem

Bog govori s nama, u kojem stvarnost postaje transparentna te možemo govoriti o Bogu i s Bogom.

Dragi prijatelji, Franjo je bio veliki svetac i radostan čovjek. Zbog svoje jednostavnosti, svoje poniznosti, svoje vjere, svoje ljubavi prema Kristu, svoje dobrote prema svakom muškarcu i svakoj ženi, bio je radostan u svakoj situaciji. Naime, između svetosti i radosti postoji dubok i neraskidiv odnos. Jedan je francuski pisac rekao da na svijetu postoji samo jedna stvar: ta da ne budemo sveti. Promatrajući svjedočanstvo svetoga Franje, shvaćamo da se u ovome krije tajna istinske radosti: postati sveti!

Neka nam Djevica, koju je Franjo ljubio njenom ljubavlju, izmoli taj dar. Povjeravamo se njoj istim riječima Asiškog siromaha: "Sveta Djevice Marijo, nijedna od ena rođenih na svijetu nije ti nalik, kćeri i slubenice svevišnjega Kralja i nebeskog Oca, Majko presvetoga Gospodina našega Isusa Krista, zaručnice Duha Svetoga: moli za nas... kod svoga presvetoga ljubljenog Sina, Gospodina i Učitelja" (Francesco di Assisi, Scritti, 163.).